



פחד דוד

עלון שבועי בענייני פרשת שבוע



אשדוד: רח' האדמו"ר מבעלזא 43 טל. 08-8566233 פקס. 08-8521527
ירושלים: רח' בית וגן 97 טל. 02-6433605 פקס. 02-6433570

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומושה" ישראל
בנשיאות בנש"ק מוריניו ורבינו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א
בן הצדיק המלוב"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוב"ן רבי חיים פינטו זיע"א

עלון מס' 436

משכיל לדוד

פרשת תולדות

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבינו דוד חנניה פינטו שליט"א

הצדיק אבד ואין איש שם על לב

ויזד יעקב נזיד ויבוא עשו מן השדה והוא עיף. ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום הזה כי עיף אנכי וגו'. ויאמר יעקב מכרה כיום את בכורתך לי וגו'. ולמה לי בכורה וגו', וימכור יעקב וגו' ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכורה (כה, כט - לד).

יש להתבונן בכמה נקודות הטעונות ביאור בפרשת מכירת הבכורה ליעקב. הנה עשו מגיע מהשדה עיף ורעב ומבקש מיעקב לאכול, מדוע מבקש הוא להאכילו באופן משונה זה בהלעטה כבעלי חיים וכפי שפירש רש"י אפתח פי ושפוך הרבה לתוכה. מדוע לא יאכל ככל האדם בכוחות עצמו.

עוד יש להתבונן מה ראה יעקב אבינו בחיר האבות להתנכר לאחיו שאר בשרו בשעת רעבונו, מונע ממנו חסד ומנצל את חולשתו להוציא ממנו את הבכורה במכירה בעל כרחו. ועוד שהיה לו ליעקב לחשוש שמא עד אשר יסכמו ביניהם את פרטי המכירה ויגיעו לעמק השווה כבר יגוע עשו מרעבונו. וכמו שמצינו במעשה עם נחום איש גמזו (תענית כא ע"א) שהיה מהלך בדרך ועל חמורו משא של מאכל ומשתה. ופגע בו אותו עני ואמר לו רבי פרנסני, אמר לו המתן עד שאפרוק מן החמור, ולא הספיק לפרוק עד שנפל ומת. מדוע לא חשש יעקב שמא יארע כך לעשו.

עוד יש לבאר מדוע חשק כל כך יעקב בבכורתו של עשו וחמד לקנותה ממנו. ואמנם פירש רש"י "לפי שהעבודה בבכורות, אמר יעקב אין רשע זה כדאי שיקריב להקב"ה". אבל עדיין קשה מה עלה על דעתו של יעקב, הרי עשו רשע הוא ובודאי שלא יעמוד ויקריב לפני השי"ת. ובפרט שבאותו היום עבר עשו על חמש עבירות ואחת מהם שכפר בעיקר (ב"ב טז ע"ב), ובודאי אם הגיע לידי כפירה בהשי"ת לא יקריב לו קרבנות. א"כ מאי איכפת ליה ליעקב ששמו עליו ועשו נקרא הבכור כאשר אין כל משמעות להיותו בכור, ויעקב וזרעו הם יעמדו לפני השי"ת לשרתו ולעובדו בקרבנות ועולות.

ונראה בביאורן של דברים, בהקדים דברי חז"ל במדרש המובאים ברש"י כאן "ואותו היום מת אברהם שלא יראה את עשו בן בנו יוצא לתרבות רעה ואין זו שיבה טובה שהבטיחו הקב"ה, לפיכך קיצר הקב"ה חמש שנים משנותיו וכו' ובישל יעקב עדשים להברות את האבל" ע"כ. חמש שנים בחייו של צדיק הינם עולם ומלואו, אין לנו מושג כמה תועלת נצחית יש לבריאה מכל רגע שהצדיק חי בקרבה. ובפרט חייו של אברהם אבינו שבכל יום ובכל שעה השפיע והפיץ אמונת ה' בעולם, והניח את יסודות האמונה במציאות ה' והשגחתו. ובודאי שבחמש שנים היה פועל גדולות ונצורות לביסוס עמוד האמונה. ואף לצדיק עצמו ישנה תועלת עצומה מכל רגע שחי ועובד את ה' כאן בעולם המעשה. וכפי שהשיב הקב"ה לדוד המלך על בקשתו שיקחנו מהעולם

בערב שבת - ולא בשבת כפי שעלתה במחשבה לפניו יתברך - אמר לו השי"ת, טוב לי יום אחד שאתה יושב עוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני ע"ג המזבח (שבת ל ע"א). עם כל זאת רצה הקב"ה לקיים את הבטחתו לאברהם שיקבר בשיבה טובה והקדים את יום פטירתו ולא יראה ברעת נכדו עשו היוצא לתרבות רעה. צא ולמד כמה גדלה רשתו של עשו בכפליים, עד כדי כך הרשיע וחסא שהיה כדאי וטוב לאברהם לוותר על חמש משנות חייו ולא להצטער לראות את נכדו סוטה מדרך ה' כופר בעיקר ובתחיית המתים וכו' ולהצטער מכך. וכדאי בגמ' (ברכות ז ע"ב) קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג. ועוד שמעשיו ורשעותו של עשו הם גרמו שילקח אברהם אבינו חמש שנים טרם זמנו וכל ההפסד לעולם ולצדק עצמו נזק לחובתו של עשו.

והנה אברהם נפטר וכולם אבלים ודווים. זה הזמן לחשבון נפש ופישפוש המעשים, בשעה זו עולים בכל אדם הקשור לנפטר הרהורי תשובה ובפרט כשנפטר אדם גדול, וכפי גודל האבידה כך גדולה התעוררות מי יתן לנו תמורתו. אבל עשו הרשע שגרם לכך יוצא באותו היום אל השדה למלאות את תאוותו, והתקיים בו הצדיק אבד ואין איש שם על לב (ישעי' נו, א). וגם כשחוזר מן השדה ורואה את יעקב מבשל עדשים לסעודת הבראה שמטרתם לעורר לב האבלים על כך שגלגל חוזר בעולם כו', אין נפשו מתפעלת מכך. ואדרבא דוחק את האבלות ממחשבתו ואינו מעוניין להתבונן בתכליתו וביום פקודתו. וכל מחשבתו איך למלאות את תאוותו ולאכול, ומבקש מיעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה. הוא אינו רוצה אפי' קשר עין עם העדשים, ואינו מזכיר את שמם, לגביו אין זה אלא מאכל אדום. הוא אינו רוצה להתפעל ולהתבונן במה שהעדשים רומזות, לכן ביקש לאוכל בהלעטה ע"י אחר שלא כדרך כל הארץ. שהעדשים יבוא אל קירבו בלבד, ולא אל מוחו ומחשבתו.

וכשראה יעקב את התנכרותו של עשו לאבלם של בני משפחתו שאינו משתתף בצערם ומזלזל בזקנו ואביו. השיב לו כמיתדו והתנכר אליו ולרעבונו, ולא הסכים לתת לו לאכול בחינם. אמר יעקב רשע זה המזלזל בכל דבר שבקדושה אינו ראוי להיות נושא את השם בכור שהוא קודש מתוקף היותו פטר רחם. והגם שכופר ואפיקורס זה ודאי לא יעמוד להקריב קרבנות להשי"ת, אבל עצם הדבר שרשע זה נושא את התואר בכור שהוא ראוי להקרבנות קרבן, חילול ה' גדול הוא, ומצוה לנשלו מבכורתו. לכך השתדל יעקב להוציאה ממנו תמורת נזיד עדשים. ולכך לא חשש יעקב שמא ימות עשו דאילו היה בסכנה מרעבונו היה מבקש לאכול דבר מה להשיב את נפשו. אבל עשו מתעקש לאכול בהלעטה כבהמה, וכונתו לזלזל באבלו של צדיק וכנ"ל, הבין מכך יעקב שאינו בסכנה והתנכר אליו לנשלו מבכורתו שאינו ראוי לא לגמול עמו חסד ולא לתואר הבכורה.

פרשת תולדות, ב' בכסלו תשס"ט

ירושלים	תל אביב	באר שבע	
16:00	16:14	16:18	הדלקת נרות
17:14	17:16	17:17	מוצאי שבת
17:52	17:49	17:49	רבינו תם

הילולת דצדיקיא

- ג - רבי בנימין וולף פאפר
- ד - רבי רפאל כדיר צבאן
- ה - רבי נתן מאיר ווכטפויגל, מליקווד
- ה - רבי שמואל הלוי אידלס (המהרש"א)
- ו - רבי שלמה עבו
- ז - רבי רפאל דוד סאבן, רבה של טורכיה
- ח - רבי אברהם הכהן (משמרות כהונה)



אלף תלמידים ישבו ושקדו על התורה, בהיכל הישיבה הגדולה פוניבז' אשר בבני ברק, תחת נשיאותו של ראש הישיבה, הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל. היה הדבר בשנות התש"ך, הגיע בחור משווייץ, ורצה להירשם בתור תלמיד, אלא שהנהלה

דחתה אותו בשתי ידים. "אפס מקום" טענו.

ידוע ידע הצעיר, שמקומו להתעלות בלימוד התורה הקדושה, הוא דוקא בארץ הקודש, ומקום שליבו חפץ, היה דוקא במבצר תורה ענקי זה. הסירוב והדיחוי מטעם ההנהלה, לא הרתיעו אותו, והוא ביקש להיפגש עם הרבנית מפוניבז'.

בקשתו זו גרמה לשחוק, משום שהכל ידעו, שאין לרבנית שום השפעה על רישום תלמידים חדשים לישיבה, אלא שנכמרו רחמיהם עליו, ומילאו את בקשתו.

כאשר פגש את הרבנית, הוציא הבחור מכיסו "מכתב", ומסר אותה ליד הרבנית. היא קראה את תוכן המכתב, ואחר כך אמרה לחברי ההנהלה ולאותו בחור, להתלוות עמה לחדרו של "הרב" (=הרב מפוניבז').

כדרכו, קיבל הרב את פני הנוכחים בסבר פנים יפות, ותיקף לאחר שקרא את המכתב, ניגש לבחור, חיבק אותו בחום ונשקו על מצחו, תוך שהוא מכריז קבל עם ועדה: התקבלת כתלמיד מן המניין בישיבת פוניבז'!

כנראה, הסיקו חברי ההנהלה, שיש לדבר איזו שייכות עם תוכן המכתב שבגינו התקבל התלמיד לישיבה, אך איש מהם לא ידע מהמכתב ומתוכנו.

לימים, סיפר "הרב" את קורות והשתלשלות העניין.

מבט רחוק!

בימי נעוריו של אותו תלמיד, היו הוריו נוסעים מדי שנה בשנה, לאתר-נופש פלוני בשווייץ. בחורף של שנת תשט"ו, חלה "הרב" והוצרך לעבור ניתוח קשה ומסובך. מקורביו וצוות הרופאים ייעצו, שיש להרחיקו מעולה ומשאה של הישיבה, ומרוב המבקרים, ושכדאי לו לנסוע לשווייץ.

נסע "הרב" עם הרבנית לאתר-נופש ההוא, אולם בהגיעם לשם, נודע להם כי המלון מלא עד אפס מקום, זולת בקומה שלישית, שבמצב בריאותו של "הרב", לא היה שייך במציאות שיעלה את כל אותן המדרגות. בעל-הבית, שהתכבד עם נוכחות "הרב" במלוננו, השתדל ועשה מאמצים מרובים להחליף חדרים עם מישהו בקומה ראשונה של בית המלון.

והנה, באותה השנה, בא הבחור הנזכר לבית המלון רק עם אמו, והם השתכנו, כהרגלם, בחדרם הקבוע שבקומה ראשונה של בית המלון. בעל הבית ניסה את מזלו, אולי תסכים האשה להחליף חדר עם הרב מפוניבז', ובה עמה בדברים תוך שהוא מזכיר את רום מעמדו התורני של הרב מפוניבז'. ואכן האשה עצמה הסכימה להחליף חדר במלון, רק בקשה מבעל-הבית לקבל גם את הסכמת בנה הצעיר, האם מוכן גם הוא לוותר על נחיותו בקומה ראשונה, ולעלות עוד שתי קומות?!

וכך התנהלו חילופי הדברים בין בעל הבית לנער הצעיר:

- התסכים, להחליף חדר עם ראש ישיבת פוניבז', שקשה לו ההליכה, להיות שעבר לא מזמן ניתוח קשה?

- ודאי מוכן אני לעשות כן. השיב הנער הצעיר.

וכך כעבור מחצית השעה, עומדת בפתח חדרם, הרבנית מפוניבז', שלא הפסיקה מלהודות לאשה על הוויתור. היא אף הוסיפה ואמרה, כשימצאו בקומה הראשונה, ירצה גם "הרב" להודות לכם אישית, על הטובה הגדולה והוויתור למעננו.

נענתה האשה ואמרה לרבנית:

דעי לך כי עיקר התודה מגיעה דווקא לבני הצעיר, שגם הוא הסכים להחליף חדר עם ראש הישיבה.

וכאן פנתה הרבנית לצעיר, והרעיפה עליו ברכות-תודה, על שוויתר את נחיותו. היא הציעה לקנות לו חפיסת שוקולד, כהוקרה על הסכמתו לטפס שתי קומות בגרם מדרגות המלון.

- תודה רבה, כבוד הרבנית, אבל אין לי צורך בזה!

- ואולי תרצה איזה צעצוע חדש, שאוכל לרכוש בעיר הגדולה, שמה אהיה במשך היום?

- תודה רבה, כבוד הרבנית, אבל אין לי צורך גם בזה!

- אבל בכל זאת, הפצירה הרבנית, משהו! בתור הכרת הטוב!

חשב הצעיר לרגע, ולבסוף זה מה שאמר:

- כשם שמסרתי את מיטתי לכבוד "הרב", כן אקוה, שבבוא הזמן הנכון, וארצה ללמוד בישיבת פוניבז', שגם הרב יתן לי מיטה בישיבתו.

התפלאה הרבנית מדברי הנער הצעיר. איזה מבט רחוק!

באותו מעמד, הוציאה הרבנית גליון, ורשמה את הדברים האלה:

"כשיגיע בחור פלוני לישיבת פוניבז', יזכה מיד במיטה"...! היא חתמה את שמה בשולי הגליון, ירדה לחדרו של "הרב", וגם הוא חתם את שמו, לאות הסכמה מלאה.

האשה - אָם הילד - שמרה על המכתב למשך שנים, וכאשר היה בנה מוכשר לנסוע לארץ הקודש, מסרה את המכתב לידו, ואמרה לו בבטחה, שמיד עם בואו לישיבת פוניבז' ימסור אותו לחברי ההנהלה, והוא יתקבל ללא עיכוב ובעיה כלל.

זהו סודו של המכתב...!



חוד הפרשה

תולה ארץ על בלימה נצור לשונך



רכילות שלא בפניו

1. מהי ההגדרה של "איש תם"?
2. מהו ההבדל בין "מצוותי" ל"חקותי"?

אסור לספר רכילות, אף שהוא אמת גמור, שאין בו שום תערובות שקר, אפילו שלא בפניו, אף אם הוא יודע בעצמו שהיה אומר דבר זה אף בפניו, גם כן אסור. וכל שכן אם הוא מעיז פניו לומר לו בפניו ממש, אתה דברת עליו, או עשית לו כך וכך, דאסור, ועונו גדול הרבה יותר.

(חפץ חיים)

קול לימוד התורה וקול שירת המלאכים

מאוצרו של מורנו ורבנו הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מן האוצר



"הקול קול יעקב"

נתונים הם ביד האדם, שאם הוא עוסק בתורה ועבודת ה', הרי הוא מקבל את ההשפעה מאת הקב"ה ומשפיע לעולמות התלויים בו, וכן נותן כח למלאכים שיוכלו לומר שירה. ואם בני ישראל בטלים מתורה ועבודת ה', אזי אין המלאכים יכולים לומר שירה, וכל העולמות אין מקבלים את ההשפעות שצריכים להם. ואם בני ישראל חוטאים - נעשה פגם בכל העולמות, ולכן חמור כל כך כשחוטאים בני ישראל.

אם כן, למדנו מדבריו הקדושים, דכשיש בעולם הזה "קול יעקב", אזי בזה נתעורר גם כן קול המלאכים שיכולים לומר שירה. ולפי זה מובן כפל הלשון "הקול קול יעקב", פירוש, "קול יעקב" בתורה שלומדים בעולם הזה, ו"קול יעקב" למעלה, שע"י הקול יעקב ניתן כח להמלאכים הקדושים לומר שירה לפניו יתברך.

בדרך רמז נראה לבאר את כפל הלשון בפסוק "הקול קול יעקב", על פי מה שכתב בספר הקדוש "משפט צדק" על פי דברי הזוהר הקדוש (ח"ג סו, א) "אלמלי ידעו ישראל למה ציוה הקב"ה להוכיח אותם יותר מכל העמים, היו יודעים שהקב"ה השאיר את שלו ולא גבה מהם אפילו אחד ממאה".

וכתב בספר "משפט צדק", שהרי ידוע מה שכתבו בספרים הקדושים (עיין באר מים חיים פרשת בראשית ביאור פסוק בראשית אופן ו) שכל העולמות העליונים והתחתונים

מן המעיין



מפני כל דבר אחר.

ולכך כיון הכתוב באומרו: "ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד". כלומר שיצחק אבינו ע"ה, נעשה גדול וגדלותו עמדה לו לעולם, מפני שלא באה לו הגדולה בפעם אחת אלא במדרגות, דרגה אחר דרגה. "ויגדל האיש וילך הלוך וגדל". ומשום כך זכה יצחק שגדלותו היתה תמידית, בבחינת: "עד כי גדל מאד".

"עם תעשה עמנו רעה כאשר לא נזעזוך וכאשר עשינו עמך

רק טוב ונשלחך בשלום" (כו. כט)

במדרש מובא על כך, המשל הבא:

משל לאריה, שהיה לו עצם בגרונו. אמר: כל מי שיבא ויטלנו, יעשירנו המלך עושר גדול.

בא עוף אחד ששמו אגרון, שצוארו ארוך. אמר, אני אטלנו. הכניס העוף ראשו בגרון הארי ונוציא העצם. לאחר שהוציא, שאל שכרו. אמר לו הארי: לא די ששלחתך בשלום ולא אכלתיך כשהכנסת ראשך בגרוני, אלא שעדיין אתה שואל שכר?

כך אמר לו אבימלך ליצחק, חסד גדול עשינו במה ששלחנך בשלום, כי דרכנו להזיק כל הבא...

בדרך רמז

"ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא"

"לה' לנכח אשתו" - סופי תיבות: "חווה". ולרמז כי רבקה תקנה עוון חווה, שהיא גלולה. ולרמז כי כשם שחווה נקראת על שם שהיא היתה אם כל ח'י, כך רבקה ראויה להקרא כן, על שם שהולידה את יעקב וקבלו בניו את התורה ונתקיים העולם.

[ישמח ישראל].

"ויאמר יעקב מכרה כיום את בכרתך לי" (כה. לא)

בתשובות הריב"ש (סימן שכ"א) תמה: והלא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ואם כן היאך מכר עשו את הבכורה? בספר "קצות החושן" (סימן רע"ח) מישב תמיהה זו, על פי דברי הגמרא בכתובות (דף פג.) "נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר, מתנה אדם עליו שלא יירשנה, וכדרבא דאמר האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו, שומעין לו".

ולפיכך, בדברי עשו ליעקב שאמר לו "הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכורה" - נחשב לסילוק - שהסתלק עשו מן הבכורה, ואי אפשי לו לעשו בתקנת חכמים זו. ולכן עברה הבכורה ליעקב כדין.

"ויאמר יעקב מכרה כיום את בכרתך לי" (כה. לא)

מהו הלשון: "כיום"?

השיב על כך רבי חיים צבי מקאליש זצ"ל ואמר:

שתי יתרונות לבכורה: האחת היא "שהעבודה בבכורות" - מנחילה את הזכות לעשות את עבודת הקרבנות. שנית, הבכור נוטל הוא חלק כפול בירושה.

ומעתה, בשעה שקנה יעקב את הבכורה מידי עשו אחיו, הרי שהתכוין בליבו, אך ורק לעבודת הקרבנות, ולא לגבי כפל הירושה. וזהו איפוא, פשטו של הכתוב: "מכרה כיום את בכרתך לי" - מן הבכורה מבקש אני רק את מה שחל עליה כיום: את עבודת הקרבנות. ואילו על כל מה שהבכורה עתידה להנחיל ולהביא עמה לאחר זמן - את הירושה - מוותר אני לך.

"ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד" (כו. יג)

טעם נחמד לכפל לשון הכתוב, אודות גדלותו של יצחק, שנכפלה בלשון: "ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד". נתפרש בפיו של הגאון רבי יעקב חיים סופר זצ"ל, בעל "כף החיים". וכה ביאר הרב זצ"ל:

ללמדנו, שהגדולה הבאה לו לאדם, הרי היא תעמוד ותתמיד, רק אם תבוא הגדולה בהדרגה, מדרגה אחר מדרגה, לאט לאט. אבל כשתבוא לאדם הגדולה בפעם אחד, ובבת אחת יהא גבוה משכמו ומעלה מכל העם, הן בעניני ממון והן במילי דשררה ושלטון, הרי שאפשר שגדולתו לא תתמיד. הן מפני חמת המזיק בעין הרע או



אמור לי מה שמך

"ויקרא את שמו יעקב"

מיהו זה שקרא את שמו יעקב? לדעת האור החיים הקדוש, "ויקרא" - מוסב על הקדוש - ברוך הוא, שבעצמו קרא והטיב את שמו של הרך הנולד. מפרשים אחרים סוברים שאת השם יעקב נתן הסבא קדישא - אברהם אבינו ע"ה, כשלדעת האבן עזרא אין משמעות מיוחדת לזהותו של הקורא.

כל זאת להבדיל משמו של עשו שניתן לו על ידי המון העם, כפי שמדויק מלשון הפסוק "ויקרא שמו עשו" - כלומר הכל הכירו באופיו ובתכונותיו, השם היה אפוא הולם את מעשיו ומידותיו.

שמו של האדם שניתן לו בעת ברית המילה, מהווה כעין נצנוץ של רוח הקודש שמופיעה לרגעים אחדים בלבם של ההורים, בעת שבאים לכלל החלטה בדבר השם שילווה את הרך הנולד לכל שנות חייו. (מספרים על האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זצ"ל, שאחד מחסידיו נכנס ואמר כי הוא אינו רוצה לבחור את השם לבנו הנולד לו במזל טוב, אלא הוא מבקש שהאדמו"ר יקבע את השם.

בתמיהה מהולה בחיך, השיב לו האדמו"ר: "וכי גם את מעט רוח הקודש שיש לך, אתה רוצה לתת לי?"!

השפעה על מסלול החיים

אמרו הקדמונים "אמור לי מה שמך ואומר לך מה אתה". שמו של האדם מקפל בתוכו את זהותו העצמית, תכונותיו ושלו

מעלותיו, ותפקידו עלי אדמות.

לאחר מאה ועשרים, כשגיע האדם לפני בית דין של מעלה, הוא נדרש להציג את עצמו בשמו הפרטי. וזוהי הסיבה למנהג המפורסם, להזכיר בסיום תפילת שמונה עשרה לפני הפסוק "יהיו לרצון אמרי פי", את הפסוק שבו האות הראשונה והאחרונה תואמת לאות הראשונה והאחרונה בשמו, כסגולה שלא ישכח את שמו לעתיד לבוא.

במידת רוחני עמוק יותר, ניתן למצוא את מסלול חייו של האדם בהתאם לאותיות המרכיבות את שמו, ובמיוחד לאור הצירוף הנוצר מאותיות אלו. לשמו של האדם ישנה יכולת להשפיע על גורלו בעתיד לטובה או להיפך, חלילה. כפי שמתבאר מדברי הזוהר הקדוש (תצוה קעט: בתרגום חופשי) "לפי שהשם גורם וצירוף האותיות זו עם זו גורם לפעול מעשה הן לטובה והן לרעה. ועל פי סוד זה, הם צירופי האותיות של השמות הקדושים וכן האותיות עצמן".

גם במדרש תנחומא מזהיר על כך וכותב (פרשת האזינו. ז') "לעולם יבדוק האדם בשמות לקרוא לבנו, כי לפעמים השם גורם טוב או גורם רע וכפי שמצינו במרגלים..."

אזהרה וצוה זו כוחה יפה למי שבקי בעומקם של סודות ורזי האותיות הקדושות ויודע כיצד לצרף אותיות לשם אחד מועיל וטוב, אך מה נעשה אנו שאין לנו ידיעה ברזי סודות האותיות? כיצד נבחר שמות לבנינו ולבנותינו?

בדילמא זו כבר עמד התנא הקדוש, נשיא ישראל, רבן שמעון בן גמליאל. וכה הם דבריו:

הראשונים, על ידי שהיו משתמשין ברוח הקודש, היו מוציאים [קובעים את שם הילד] לשם המאורע, אבל אנו שאין אנו משתמשין ברוח הקודש, אנו מוציאים לשם אבותינו.

כלומר, אנו קוראים בשמות אבותינו הקדושים, מתוך אמונה שכשם ששם של הקדמונים סייע בידם להצלחה, כך יזכו בנינו ובנותינו ושם אבותינו הקדושים יועיל להם להצלחה בחייהם.

סגולה לאריכות ימים

שמו של אדם, מעיד כאמור על תוכנו ומהותו הפנימית, כבר בגמרא (מסכת יומא דף פג:) מציאנו שדרכו של רבי מאיר, לבדוק ולהכיר כל אדם על פי שמו הפרטי, ולאחר מעשה שהיה גם רבי יהודה ורבי יוסי הקפידו לבדוק ולהכיר את האדם על פי שמו, כרבי מאיר. ומכאן גם המנהג לקרוא את שם התינוק על שם אבותיו הקדושים, צדיקים וחסידים קדושי עליון

בספרות ההלכתית אנו מוצאים כמה מנהגים בדבר זה, כך למשל כותב בעל הרוקח בספר "חכמת הנפש" בשם רבו רבי יהודה החסיד שמזהיר בצוואתו שלא יקרא שם לבנו בשמות אברהם יצחק ויעקב ולא משה, כי האחד ימות או יחלה או שוטה והרבה דברים כיוצא בזה. אמנם בספר "ברית אבות" הבין שכוונתו היא שלא יקרא לשלשת בניו את השמות אברהם יצחק ויעקב, והסתפק האם הקפידא היא דווקא כשהם רצופין זה אחר זה. ועל כל פנים, כבר כתב בשו"ת מנחת יצחק דמי שאינו מכיר בקפידא זו, עליו נאמר: שומר פתאים ה'.

בספר "ברית עולם", מעיר שמנהג העולם שאין אדם קורא את שם בנו בשם עצמו. ומציין שם למנהג הספרדים בירושלים שדבר זה מקובל אצלם כסגולה לאריכות ימים להאב שיקרא את שם בנו בחייו בשמו. מנהג זה מובא גם בספר "אבן ספיר", שבארץ תימן נחשב לסגולה למי שלא מתקיימן בניו, שיקראו הבן בשם אביו.

מעשה מופלא שאירע אצל הג"ר יעקב מליסא, בעל ה"נתיבות המשפט", שנקרא בשם אביו עוד בחיי חיותו. היה זה כאשר נולד בנו והגיע מועד הברית, היה האב שנודע בהתמדתו העצומה בתורה, שקוע ראשו ורובו בפענוח סוגיא קשה. בהגיע המוהל לקטע: "ויקרא שמו בישראל..." חשב אבי הרך הנולד, ששואלים אותו כיצד קוראים לו עצמו, לאב, וענה: "יעקב..."

ואכן בכל פעם כאשר בעל ה"נתיבות" עלה לתורה, והגבאי קרא לו: "יעמוד רבי יעקב בן יעקב", לטשו המתפללים את עיניהם וביירו כיצד קרה הדבר. וכשסיפרו את המעשה המופלא מגודל התמדתו של האב, התקדש שמו יתברך, ותורתו הקדושה.